

ПОЧАТКОВИЙ РІВЕНЬ (1–3 бали)

1 бал

- **Когнітивні процеси:** З допомогою вчителя розпізнає найпростіші символи чи об'єкти (наприклад, державний прапор чи герб) на малюнках.
- **Навчальна діяльність:** Копіює елементарні дії за зразком (наприклад, переписує назву поняття), припускається численних грубих помилок; творчі чи аналітичні продукти залишаються незавершеними.
- **Рівень самостійності:** Потребує постійного покрокового супроводу і підказок учителя; самостійно не може почати роботу з картою чи підручником.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Відповідає односкладно («так/ні») на навідні запитання, повністю уникає спільної діяльності у групі чи парах.
- **Частота вияву вмінь:** Уявлення про суспільство та правила взаємодії виявляються випадково, фрагментарно і не пов'язуються між собою.

2 бали

- **Когнітивні процеси:** Відтворює поодинокі факти чи терміни (наприклад, «закон», «громадянин») суто механічно, не розуміючи їхнього змісту та функцій у суспільстві.
- **Навчальна діяльність:** За детальною демонстрацією виконує одну просту операцію (наприклад, підкреслює слово в тексті за вказівкою вчителя).
- **Рівень самостійності:** Виявляє мінімальну активність на уроці лише після багаторазового особистого нагадування, очікує постійного погодження дій.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Пасивно спостерігає за обговореннями однокласників, може повторити просте слово або фразу за вчителем.
- **Частота вияву вмінь:** Громадянські вміння та навички виявляються вкрай рідко, виключно у ситуації повного копіювання дій учителя.

3 бали

- **Когнітивні процеси:** Розрізняє базові поняття суспільствознавства (наприклад, права і обов'язки, диктатура і демократія) серед запропонованих варіантів, але плутає їхні ознаки.
- **Навчальна діяльність:** Заповнює прості схеми чи таблиці з суттєвими помилками, плутає послідовність суспільних подій або структуру державних органів.
- **Рівень самостійності:** Намагається працювати самостійно з текстом підручника, але за найменших аналітичних труднощів зупиняється.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Вступає в діалог за вказівкою, дає короткі нерозгорнуті відповіді на прості репродуктивні запитання («Хто є главою держави?»).
- **Частота вияву вмінь:** Прояв громадянських і логічних умінь має нестабільний, суто ситуативний характер.

СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ (4–6 балів)

4 бали

- **Когнітивні процеси:** Розуміє загальний зміст суспільного правила, закону чи поняття, відтворює інформацію з тексту підручника з незначною допомогою вчителя.
- **Навчальна діяльність:** Виконує прості практичні завдання за готовим шаблоном (наприклад, заповнює таблицю прав людини за зразком, знаходить визначення в тексті).
- **Рівень самостійності:** Працює самостійно за чітким аналогом чи шаблоном, але потребує підтвердження правильності дій («Я правильну статтю Конституції знайшов?»).

- **Рівень комунікації та взаємодії:** Описує суспільне явище чи подію за запропонованим планом, формально присутній при виконанні спільного проекту.
- **Частота вияву вмінь:** Демонструє базові соціальні навички періодично, переважно під час виконання знайомих тренувальних вправ.

5 балів

- **Когнітивні процеси:** Самостійно наводить приклади різних видів прав (цивільні, політичні, економічні) або соціальних ролей людини, орієнтуючись на вивчений матеріал.
- **Навчальна діяльність:** Аналізує прості адаптовані правові чи соціальні ситуації за інструкцією, виправляє очевидні помилки після вказівки вчителя.
- **Рівень самостійності:** Самостійно виконує стандартні класні завдання за текстовою інструкцією, інколи просить допомоги з роз'ясненням складних суспільних процесів.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Відповідає на запитання по суті теми, долучається до спільного обговорення результатів анкетування чи соціальних фактів.
- **Частота вияву вмінь:** Розуміння суспільних взаємозв'язків виявляється достатньо стабільно в межах поточної теми уроку.

6 балів

- **Когнітивні процеси:** Свідомо застосовує вивчені громадянські поняття, пояснює прості причинно-наслідкові зв'язки (наприклад, як невиконання обов'язків впливає на права інших людей).
- **Навчальна діяльність:** Самостійно розбирає нескладну правову ситуацію за алгоритмом, фіксує результати у таблиці чи схемі, робить прості репродуктивні висновки.
- **Рівень самостійності:** Демонструє базову самоорганізацію, орієнтується в структурі підручника, підтримує конструктивний порядок на робочому місці під час дискусії.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Здатний побудувати коротке зв'язне висловлювання (наприклад, розповісти про функції місцевого самоврядування), узгоджує свої дії з партнером у парі.
- **Частота вияву вмінь:** Навички роботи з соціальною інформацією виявляються регулярно під час виконання завдань середнього рівня складності.

ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ (7–9 балів)

7 балів

- **Когнітивні процеси:** Самостійно аналізує суспільствознавчий матеріал, групує та класифікує джерела інформації (наприклад, розрізняє первинні та вторинні джерела, види правопорушень).
- **Навчальна діяльність:** Порівнює результати кількох соціальних явищ, помічає розбіжності у поглядах сторін конфлікту, акуратно веде робочі записи та звіти.
- **Рівень самостійності:** Працює без сторонньої допомоги у більшості випадків, самостійно планує етапи проведення мінідослідження (наприклад, опитування однокласників).
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Чітко формулює думки, аргументує власні висновки на основі правових актів, поважає і слухає думки однокласників під час дебатів.
- **Частота вияву вмінь:** Навички толерантної взаємодії та аналізу суспільних явищ виявляються стабільно у стандартних ситуаціях і помірно — під час розв'язання нових завдань.

8 балів

- **Когнітивні процеси:** Оперує громадянськими та правовими поняттями, порівнює виборчі системи чи моделі соціального захисту, самостійно знаходить і виправляє помилки у своїх судженнях.
- **Навчальна діяльність:** Розв'язує комплексні ситуативні завдання (наприклад, аналіз кейсів щодо захисту прав споживачів), самостійно будує логічні схеми суспільних зв'язків.
- **Рівень самостійності:** Здатний здійснювати самоконтроль під час дискусій, самостійно регулює власні емоції та коригує свою позицію в разі виявлення нових вагомих аргументів.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Конструктивно співпрацює в команді, пропонує дієві ідеї для створення соціальних моделей чи шкільних проєктів (наприклад, симуляційної гри «Вибори»).
- **Частота вияву вмінь:** Вміння логічно мислити, поважати права інших та аналізувати кейси проявляються впевнено й систематично у більшості різновидів діяльності.

9 балів

- **Когнітивні процеси:** Узагальнює знання про демократичне суспільство як єдину систему, робить правильні екологічні та етичні висновки, критично оцінює достовірність інформації в масмедіа (високий рівень медіаграмотності).
- **Навчальна діяльність:** Вільно та безпомилково виконує практичні та дослідницькі роботи, самостійно складає правила толерантної поведінки чи медіагігієни для конкретних життєвих ситуацій.
- **Рівень самостійності:** Демонструє повну автономність у роботі, самостійно добирає джерела інформації (нормативно-правові акти, статистичні дані) для підготовки проєктів.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Будує розгорнуті логічні пояснення суспільних процесів, ефективно координує роботу групи під час захисту соціальних проєктів.
- **Частота вияву вмінь:** Навички мають стійкий характер, учень легко переносить принципи критичного мислення та толерантності на вивчення нових тем.

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ (10–12 балів)

10 балів

- **Когнітивні процеси:** Творчо застосовує знання у нестандартних ситуаціях, прогнозує наслідки суспільних рішень чи реформ, висуває власні обґрунтовані соціальні гіпотези.
- **Навчальна діяльність:** Самостійно розробляє оригінальні моделі вирішення локальних проблем, планує і реалізує соціальні мінідослідження, пропонує власні кроки розв'язання конфліктів.
- **Рівень самостійності:** Раціонально планує час під час реалізації тривалих проєктів, самостійно визначає, які саме юридичні чи соціологічні інструменти потрібно застосувати.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Вільно бере участь у громадянських дебатах, переконливо та науково аргументує свою позицію щодо захисту прав людини та розвитку демократії.
- **Частота вияву вмінь:** Громадянська компетентність виявляється усвідомлено, стабільно та автоматично в будь-яких навчальних та життєвих ситуаціях.

11 балів

- **Когнітивні процеси:** Мислить системно, глобально та гуманістично, глибоко аналізує взаємозв'язки між державою, бізнесом та громадянським суспільством, легко розпізнає приховані маніпуляції та фейки в інформаційному просторі.

- **Навчальна діяльність:** Застосовує громадянські компетентності в міжпредметному контексті (історія — передумови подій, географія — демографія, мова — культура дискусії) та у повсякденному житті.
- **Рівень самостійності:** Здатний до глибокої саморефлексії, самостійно аналізує причини невдачі проведеного соціального заходу чи проекту та пропонує шляхи виправлення помилок.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** Виявляє лідерські та організаторські якості у соціальних чи благодійних проєктах (наприклад, акції з волонтерства чи допомоги громаді), надихає команду.
- **Частота вияву вмінь:** Демонструє сталу сформованість громадянської та соціальної грамотності у варіативних, проблемних та ігрових ситуаціях.

12 балів

- **Когнітивні процеси:** Має системні, глибокі та випереджальні знання про політичні, правові та соціальні системи, виявляє виняткове креативне, аналітичне та прогностичне мислення.
- **Навчальна діяльність:** Успішно розв'язує складні соціальні кейси та нестандартні правові завдання логічного характеру, виконує самостійні індивідуальні дослідницькі роботи високого рівня.
- **Рівень самостійності:** Повністю автономна особистість у суспільно-політичному мисленні, здатна самостійно організувати, провести та зафіксувати результати масштабного соціального дослідження чи шкільного самоврядування поза уроками.
- **Рівень комунікації та взаємодії:** На високому науковому рівні презентує результати власних проєктів, бездоганно використовує правову та соціологічну термінологію, є авторитетним лідером та медіатором у колективі.
- **Частота вияву вмінь:** Громадянські та соціальні компетентності повністю інтегровані в особистісний досвід учня, формують його активну життєву позицію і виявляються природно, критично та автоматично у повсякденному житті.